

**ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
Кафедра археології, етнології та культурології**

АЛЕШКЕВИЧ Я.А., РОСУЛ Т.І., КЕРЕЦМАН Н.П.

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ВИКОНАННЯ НАУКОВИХ РОБІТ
для здобувачів вищої освіти спеціальності 034 Культурологія**

Ужгород 2023

Методичні рекомендації до виконання наукових робіт для здобувачів вищої освіти спеціальності 034 Культурологія. Я.А.Алешкевич, Т.І.Росул., Н.П. Керецман Ужгород, 2023. 42 с.

Рецензенти: Завадська Т.М. – заступниця декана факультету мистецтв імені Анатолія Авдієвського з навчально-методичної роботи Українського державного університету ім. М.П.Драгоманова, к.пед.н., професорка, заслужена працівниця освіти України

Кобаль В.І. – проректор з науково-педагогічної роботи Мукачівського державного університету, к.пед.н., професор

Схвалено на засіданні кафедри археології, етнології та культурології ДВНЗ «УжНУ» протокол № 11 від 09.06.2023 р.

Рекомендовано Науково-методичною комісією факультету історії та міжнародних відносин ДВНЗ «УжНУ» протокол № 8 від 30 червня 2023 р.

Схвалено та рекомендовано до друку на засіданні Вченої ради факультету історії та міжнародних відносин ДВНЗ «УжНУ» протокол № 10 від 30 червня 2023 р.

© Алешкевич Я.А., 2023 р.

© Росул Т.І., 2023 р.

© Керецман Н.П., 2023 р.

© ДВНЗ «Ужгородський національний університет», 2023 р.

Зміст

1.	Вступні положення	4
2.	Витяги з Положення про академічну доброчесність в «Ужгородському національному університеті»	5
3.	Етапи виконання наукової роботи:	
	3.1. Вибір теми дослідження, призначення наукового керівника, функції керівника та обов'язки студента-дипломника	9
	3.2. Мова і стиль наукової роботи	11
4.	Структура наукової роботи:	
	4.1. Титульна сторінка	13
	4.2. Сторінка змісту	14
	4.3. Вступ	14
	4.4. Основна частина	18
	4.5. Висновки	24
	4.6. Список використаних джерел та літератури	24
	4.7. Додатки	27
	4.8. Анотація	28
5.	Вимоги до написання та оформлення курсової, кваліфікаційної роботи	29
6.	Організація та проведення захисту кваліфікаційної роботи	31
7.	Додатки	34
8.	Рекомендована література	42

1. ВСТУПНІ ПОЛОЖЕННЯ

У відповідності до освітньої програми «Культурологія», розробленої за Стандартом вищої освіти за спеціальністю 034 Культурологія» (затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 16 червня 2020 р. № 801), дипломна робота є однією з складових форм атестації здобувачів вищої освіти.

Курсова робота - це самостійне, навчально-наукове дослідження студента, виконання якого має за мету сформувати у здобувачів освіти навички проведення наукового дослідження, оволодіти загальнонауковими і спеціальними методами сучасних наукових досліджень. Написання курсової роботи має допомогти формуванню творчого мислення студента, перевірити навички збирання, аналізу та інтерпретації джерел й літератури, вміння формулювати висновки та пропозиції.

Дипломна робота бакалавра – це кваліфікаційне дослідження здобувача освіти, яке виконується на завершальному етапі здобуття освітнього рівня (ступеня) бакалавр. Дипломна робота має комплексний характер, оскільки вона являє собою:

- по-перше, одну з форм самостійної діяльності студента;
- по-друге, своєрідний підсумок, що покликаний виявити та продемонструвати, в якій мірі студент, навчаючись на факультеті, оволодів навичками загальнонаукової та спеціальної підготовки.

Написання дипломної роботи передбачає систематизацію, закріплення, розширення теоретичних і фактичних знань зі спеціальності «Культурологія» та їх подальше застосування при вирішенні конкретних наукових завдань. Таким чином, дипломна робота бакалавра повинна засвідчити професійну зрілість випускника, довести його вміння застосовувати здобуті знання для розв'язання конкретних наукових і практичних завдань.

Процес підготовки студентами курсових і дипломних робіт сприяє поглибленому закріпленню студентами програмного матеріалу з основних професійно-орієнтованих дисциплін, ступінь засвоєння ними основних теоретичних положень, законів та закономірностей навчальних курсів, дозволяє оволодіти практичними навичками наукової роботи. Таким чином, основна мета написання наукових робіт полягає у глибшому та творчому вивченні студентом однієї з конкретних проблем теоретичного та практичного спрямування, у вирішенні конкретних завдань, які пов'язані із якісною та всебічною підготовкою молодого спеціаліста-культуролога у відповідності до вимог сучасності.

Відповідно до освітньої програми, написання наукових робіт має на меті набуття здобувачами вищої освіти спеціальності «Культурологія» таких загальних компетентностей (ЗК):

- здатність до абстрактного мислення, аналізу та синтезу (ЗК – 1);
- знання та розуміння предметної області та розуміння професійної діяльності

(ЗК – 2);

- здатність до пошуку, оброблення та аналізу інформації з різних джерел (ЗК – 3);

- вміння виявляти, ставити та вирішувати проблеми (ЗК – 4);

- здатність працювати автономно (ЗК – 7);

- здатність спілкуватися державною мовою як усно, так і письмово (ЗК – 9).

Відповідно до освітньої програми, написання наукових робіт має на меті набуття студентом наступних фахових компетентностей (ФК):

- здатність презентувати результати професійної діяльності в усній та письмовій формі, надавати відповідну аргументацію (ФК – 1);

- здатність критично аналізувати культурні явища та процеси з використанням загальнонаукових та спеціальних наукових методів (ФК – 3);

- здатність розуміти та інтерпретувати джерела культури (писемні, речові, візуальні) з урахуванням різних контекстів (історичного, соціального, антропологічного, політичного, релігійного, екологічного тощо) (ФК – 4);

- здатність дотримуватися стандартів професійної етики та міжкультурної комунікації (ФК – 12).

Відповідно до освітньої програми, написання курсових і дипломної робіт має на меті отримання студентом наступних програмних результатів навчання (ПРН):

- мати навички критичного мислення, викладати у зрозумілий спосіб власні думки, здійснювати їх аргументацію (ПРН – 1);

- аналізувати, коментувати, узагальнювати, наукові та аналітичні тексти культурологічного характеру (ПРН – 2);

- створювати логічно і структурно організовані тексти з питань культурології, відповідно до спеціалізації (ПРН – 3);

- вести публічну дискусію та підтримувати діалог з питань української культури з фахівцями та нефахівцями (ПРН – 14);

- вільно спілкуватися з професійних питань усно та письмово державною та іноземними мовами з урахуванням мети спілкування та соціокультурних особливостей його контексту (ПРН – 15).

2. ВИТЯГИ З ПОЛОЖЕННЯ ПРО АКАДЕМІЧНУ ДОБРОЧЕСНІСТЬ В «Ужгородському національному університеті»

Затверджено Вченою радою ДВНЗ «УжНУ», протокол № 3, від 23.02.2017 р.

та введено в дію наказом ректора від 03.03.2017 р. № 409/01-17

Повний текст Положення опубліковано на офіційному веб-сайті «УжНУ» за

адресою: <https://www.uzhnu.edu.ua/uk/infocentre/get/12223>

Студентам, які виконують наукові роботи, слід звернути увагу на таке важливе явище як академічна доброчесність. Академічна доброчесність – це сукупність етичних принципів та визначених законом правил, якими мають керуватися учасники освітнього процесу під час навчання, викладання та провадження наукової (творчої) діяльності з метою забезпечення довіри до результатів навчання та/або наукових (творчих) досягнень.

Вашій увазі пропонуються витяги з Положення про академічну доброчесність, які безпосередньо стосуються процесу виконання дипломної роботи:

1. Загальні положення:

/.../

1.3. У своїй діяльності «УжНУ» дотримується принципу меритократії, що означає оцінювання студентів винятково на підставі їх знань і вмінь, з врахуванням унормованих соціальних пільг, а співробітників - на основі їх професійної компетентності, результатів роботи, внеску у розвиток «УжНУ», що є підставою для їх подальшого матеріального, морального та кар'єрного стимулювання. «УжНУ» зобов'язується вживати заходів щодо запобігання та виявлення академічного плагіату в наукових роботах науково-педагогічних, наукових працівників і здобувачів вищої освіти.

/.../

1.6. Дотримання академічної доброчесності в «УжНУ» пов'язане із сповіданням науково-педагогічними працівниками та здобувачами вищої освіти наступних принципів:

/.../

1.6.4. Науковості. Науково-педагогічні та наукові працівники зобов'язані об'єктивно висвітлювати наукові факти, поняття, теорії; ознайомлювати наукову та студентську спільноту з новими досягненнями, науковими методами, пояснювати значення теорії для практики; розкривати наукові причинно-наслідкові зв'язки явищ, що вивчаються; викладати навчальний матеріал з позицій останніх досягнень науки й техніки; забезпечувати тісний зв'язок викладу навчального матеріалу з життям; пропагувати досягнення вітчизняної науки й техніки, успіхів українських учених тощо; /.../

1.6.6. Партнерства і взаємодопомоги. Означає сприйняття всіх учасників освітнього процесу як рівноправних сторін; /.../

1.6.8. Відповідальності. Здобувачі вищої освіти та співробітники «УжНУ» мають брати на себе відповідальність за результати своєї діяльності,

виконувати взяті на себе зобов'язання, дотримуватися норм цього Положення. **2. Політика академічної доброчесності:**

/.../ 2.3. Академічна

доброчесність здобувачів вищої освіти передбачає:

/.../

2.3.5. використовувати у навчальній або дослідницькій діяльності лише перевірені та достовірні джерела інформації та грамотно посилатися на них;

2.3.6. не фальсифікувати інформацію, результати досліджень з їх наступним використанням у науковій роботі;

2.3.7. не пропонувати неправомірну вигоду за отримання будь-яких переваг у навчальній або науково-дослідницькій діяльності; /.../ 2.3.9. нести відповідальність за порушення академічної доброчесності.

4. Етичні норми наукової діяльності. Академічний плагіат:

4.1. Науково-педагогічні працівники, здобувачі вищої освіти зобов'язані в процесі своєї діяльності дотримуватися принципу академічної доброчесності та етичних норм наукової діяльності.

4.2. Порушенням етичних норм наукової діяльності є:

4.2.1. виконання на замовлення та (або) продаж академічних текстів (контрольних, курсових, дипломних робіт, дисертаційних досліджень і навчальної літератури);

4.2.2. порушення методики виконання досліджень;

4.2.3. академічна фальсифікація та фабрикація; публікація вигаданих результатів досліджень;

4.2.4. приписування результатів колективної діяльності одній або окремим особам без узгодження з іншими учасниками авторського колективу або внесення до списку авторів наукової чи навчально-методичної праці осіб, які не брали участь у створенні наукового продукту;

4.2.5. оприлюднення (частково або повністю) наукових (творчих) результатів, отриманих іншими особами, як результатів власного дослідження (творчості), та/або відтворення опублікованих текстів (оприлюднених творів мистецтва) інших авторів без зазначення авторства, без належного оформлення посилань;

4.3. Використання запозичених текстів у письмових роботах допускається за умови, що зазначені всі джерела запозичень. Перевіріці на академічний плагіат підлягають:

/.../

4.3.2. навчальні (курсів роботи (проекти), реферати тощо) та кваліфікаційні (дипломні роботи, (проекти)) роботи здобувачів вищої освіти ступенів «бакалавр» і «магістр», науково-методичні праці (підручники, навчальні посібники, конспекти лекцій), монографії та інші роботи, що вимагають рекомендації Вченої ради «УжНУ» до видання. Організацію перевірки вищезазначених матеріалів здійснюють завідувачі кафедр;

4.4. **Форми академічного плагіату:**

4.4.1. використання у власному творі чужих матеріалів (зображень, тексту), у тому числі з мережі Інтернет, без належних посилань;

4.4.2. перефразування або цитування матеріалу, створеного іншою особою, як опублікованого, так і ні, без належного дотримання правил цитування;

4.4.3. спотворене представлення чужих ідей, їх синтез або компіляція з періоджерел; - представлення в якості власного твору (есе, курсової роботи, дипломного проекту, тез, статті тощо) матеріалу, що був отриманий з Інтернету або від третіх осіб в обмін на фінансову винагороду / послугу чи соціальні зв'язки;

4.4.4. посилання на джерела, які не використовувалися в роботі; /.../

4.4.8. повторне використання раніше виконаної іншою особою письмової роботи (лабораторної, контрольної, індивідуальної, курсової, дипломної тощо).

6. Заходи з попередження недотримання норм та правил академічної доброчесності:

6.1. Для попередження недотримання норм та правил академічної доброчесності в «УжНУ» використовується наступний комплекс профілактичних заходів:

6.1.1. інформування здобувачів вищої освіти, науково-педагогічних працівників про необхідність дотримання правил академічної доброчесності, професійної етики;

6.1.2. визнання в «УжНУ» принципу відкритості, що забезпечує можливість громадського контролю академічної діяльності, адміністративної та фінансової прозорості, шляхом оприлюднення на офіційному веб-сайті інформації, перелік якої наведений в п. 11 Статуту «УжНУ»;

6.1.3. проведення семінарів із здобувачами вищої освіти з питань інформаційної діяльності «УжНУ», правильності написання наукових робіт;

6.1.4. ознайомлення здобувачів вищої освіти й науково-педагогічних працівників та педагогічних працівників із цим Положенням;

6.1.5. посилений контроль завідувачів кафедр, наукових керівників курсових, бакалаврських і магістерських робіт, членів екзаменаційних комісій щодо правильного оформлення посилань на джерела інформації у разі запозичень ідей, тверджень, відомостей тощо;

6.1.6. розміщення на офіційному веб-сайті «УжНУ» посилання на сервіси безкоштовної перевірки робіт на антиплагіат;

6.1.7. перевірка бакалаврських і магістерських робіт на предмет академічного плагіату.

7. Відповідальність за недотримання норм та правил академічної доброчесності:

7.1. За порушення правил академічної доброчесності до науково-педагогічних працівників, здобувачів вищої освіти застосовуються заходи юридичної відповідальності відповідно до вимог законодавства України, Статуту «УжНУ», Правил внутрішнього розпорядку та інших локальних нормативних актів «УжНУ». 7.2. Порушення загальноприйнятих норм поведінки, ігнорування норм етики, моралі та громадської свідомості, етичних норм академічної та наукової діяльності може розглядатися комісією з питань академічної доброчесності та етики як вчинення аморального проступку, що за своїм характером несумісний із продовженням роботи, навчання в «УжНУ».

3. ЕТАПИ ВИКОНАННЯ НАУКОВИХ РОБІТ

3.1. Вибір теми дослідження, призначення наукового керівника, функції керівника та обов'язки студента-дипломника

Вибір теми – початковий, але дуже відповідальний момент у роботі над науковим дослідженням. Правильний вибір теми – запорука майбутнього успіху.

Тему курсової чи дипломної роботи здобувач освіти обирає, керуючись орієнтовною тематикою, яка запропонована кафедрою спеціалізації. Орієнтовна тематика робіт розробляється та щорічно оновлюється (перезатверджується) кафедрою спеціалізації на першому засіданні кафедри нового навчального року. Тематика наукових робіт повинна відображати актуальні питання культурології на сучасному етапі її розвитку, відповідати завданням фундаментальних і професійноорієнтованих дисциплін, повинна рівномірно охоплювати всі основні

проблеми, над якими працює кафедра і тісно пов'язуватися з практичними потребами фахівцякультуролога.

Необхідно прагнути, щоб обрана тема, з одного боку, сприяла максимальному використанню наявних у студентів знань, навичок та умінь, а з іншого – викликала в нього пізнавальний інтерес. Важливо також, щоб вибір теми був зроблений здобувачем добровільно і свідомо. Такий підхід створює оптимальні передумови для отримання потрібних результатів. Це зовсім не означає, що не можна звертатися по допомогу до викладачів або спеціалістів-практиків. Але краще, якщо цьому передують власні зусилля, спрямовані на вибір теми. Якщо здобувач освіти має дватри варіанти теми наукової роботи, але він відчуває труднощі вибору, тоді і варто висловлювати прохання про допомогу. Оскільки серед студентів є особи, які вже працюють, то корисно тему дипломної роботи пов'язати зі специфікою їх діяльності. Якщо є бажання та потреба, здобувач освіти може запропонувати тему, яка цікавить його особисто.

Слід мати на увазі, що тема дослідження повинна бути конкретною, актуальною, відзначатися певною новизною, мати теоретичне і практичне значення. Тема повинна бути забезпечена достатньою кількістю джерел та літератури, щоб автор міг продемонструвати вміння творчо осмислити і оцінити внесок своїх попередників в розробку цієї проблеми, вміти здійснити глибокий і всебічний аналіз використаних джерел і продемонструвати навички опрацювання документів.

Вибір теми курсової чи дипломної роботи студент здійснює протягом першого місяця випускного курсу. Після обрання теми здобувач освіти пише заяву на ім'я завідувача кафедри за встановленим зразком з проханням затвердити тему дослідження. (Додаток А). Тема наукової роботи здобувача освіти може бути змінена (уточнена) у встановленому в університеті порядку.

На допомогу студентові для підготовки наукової роботи кафедра з числа осіб професорсько-викладацького складу та наукових працівників кафедри призначає наукового керівника. Розподіл та затвердження наукових керівників здійснюються завідувачем кафедри згідно з їх педагогічним навантаженням і з врахуванням їх наукових інтересів. Протягом усього періоду співпраці науковий керівник повинен сприяти найбільш ефективній роботі студента над дослідженням, заохочуючи його до творчості й самостійності.

Функції наукового керівника:

- керівник надає допомогу у формулюванні остаточного варіанту теми наукового дослідження та у складанні календарного графіка виконання роботи;
- узгоджує разом із студентом орієнтовний план майбутньої роботи;
- рекомендує спеціальну літературу та інформаційні джерела за обраною темою;
- проводить регулярні консультації, а при необхідності сприяє залученню до консультацій й інших викладачів факультету;

- здійснює контроль за графіком виконання роботи, її якістю та своєчасним виконанням;
- перевіряє виконання роботи (по частинах або в цілому) та дає фахову оцінку виконаному;
- періодично звітує на засіданнях кафедри про хід написання та підготовки роботи до захисту;
- готує відгук на готову дипломну роботу; - при необхідності надає рекомендацій щодо публікації роботи.

Обов'язки здобувача вищої освіти:

- вчасно та ґрунтовно ознайомитися із загальними працями, що так чи інакше торкаються теми наукової роботи, усвідомити проблему та можливі шляхи її дослідження (основу курсової чи дипломної роботи складають теоретичні положення – ідеї, підходи, концепції, які можуть бути розкритими лише в безпосередньому зв'язку із реальною практикою, коли теорія наповнюється життєвими прикладами). Саме фактичний матеріал підтверджує істинність або хибність того чи іншого погляду на вирішення конкретної проблеми. При доборі й систематизації фактів варто забезпечити їхню достовірність і об'єктивність: перша вимога означає істинність фактів, а друга – опис фактів у всій повноті властивих якостей (не тільки позитивні сторони, але й недоліки);
- скласти максимально розширену бібліографію праць по темі наукової роботи (ця робота розпочинається із докладного, повного вивчення спеціальних бібліографічних покажчиків літератури, оглядів різноманітних публікацій в журналах, предметних і систематичних каталогів бібліотек). Велику допомогу студенту в пошуку потрібного джерела можуть надати консультації працівників довідково-бібліографічних відділів бібліотек. Слід пам'ятати, що у процесі роботи над дослідженням бібліографія весь час поповнюється і уточнюється, тому студент повинен слідкувати за усіма новими виданнями чи журнальними статтями;
- після вивчення загальної літератури і складання бібліографії з теми дослідження студент намічає приблизний план роботи, який він обов'язково узгоджує з науковим керівником (по ходу написання роботи план може зазнати певних змін у бік його удосконалення і остаточно сформуватися наприкінці роботи над обраною темою). Не завадило б скласти додатковий план-графік виконання наміченої роботи, що, певною мірою, дисциплінує здобувача освіти, робить його працю більш цілеспрямованою, послідовною і систематизованою. Варто пам'ятати, чим чіткішим і логічнішим є план, тим легше студенту здійснювати підготовчу роботу (пошук літератури, збір фактичного матеріалу та ін.), викладати свої думки, робити обґрунтовані висновки;

- далі студент розпочинає вивчати спеціальну наукову літературу по темі свого дослідження (читає і робить виписки згідно з існуючими правилами з монографій, статей, історіографічних розділів, рецензій тощо). У процесі підбору літератури слід виписати всі вихідні дані монографії чи статті з вказівкою не лише прізвища, ініціалів, назви праці, місця та року видавництва, але й назви видавництва та загальної кількості сторінок. Найкраще це робити на окремих картках, що є дуже зручним для використання, оскільки їх можна групувати за основними питаннями теми наукової роботи, а при остаточному складанні списку використаної літератури розташувати за абеткою;
- зібраний таким чином матеріал групується по кожному розділу чи по кожному структурному підрозділу наукової роботи;
- важливий етап у зборі матеріалів – вивчення джерел по темі дослідження (сюди відносяться архівні матеріали, збірники документів, мемуарна література, статистичні збірники, візуальні джерела – образотворчі, речові тощо);
- збирається та систематизується й ілюстративний матеріал – фотографії, схеми, малюнки, карти (одночасно студент має зафіксувати джерело походження ілюстративного матеріалу);
- в ході збирання та вивчення матеріалу здобувач освіти остаточно уточнює структуру роботи, назви розділів (іноді, особливо коли студент працює і вводить у науковий обіг конкретно-культурологічний матеріал, доводиться вносити досить суттєві корективи в остаточний варіант назв розділів. У такому випадку усі можливі зміни варто погоджувати із науковим керівником).

3.2. Мова і стиль наукової роботи

Курсова і дипломна робота є дослідженнями наукового характеру, тому їй вимагають серйозного ставлення до стилю й мови, які склалися під впливом так званого академічного етикету.

Головною ознакою писемної наукової мови є формально-логічний спосіб викладу матеріалу. Для наукового тексту характерні цілісність, завершеність, пов'язаність. Найважливіший засіб вираження логічних зв'язків – спеціальні функціонально-синтаксичні засоби, які вказують на послідовність розвитку думки (спочатку, насамперед, потім, по-перше, по-друге, отже, таким чином і т. ін.), заперечення (проте, тимчасом, але, тоді як, однак та ін.), причинно-наслідкові зв'язки (таким чином, тому, завдяки тому, відповідно до цього, внаслідок цього, крім того, до того ж), перехід від однієї думки до іншої (перш ніж перейти до..., розглянемо, зупинимось на..., варто розглянути і т.д.), результат, висновок (у підсумку зазначимо, усе зазначене дає змогу зробити висновок, підсумовуючи, слід відзначити...).

Засобами логічного зв'язку можуть виступати займенники, прикметники і дієприкметники (даний, той, такий, названий, вказаний і т. ін.).

Для наукової мови роботи характерними є цілеспрямованість і прагматизм. Науковий текст повинен складатися лише з точних, отриманих внаслідок тривалих спостережень й аналізу тверджень, фактів і відомостей. Текст наукової роботи не може містити риторичних запитань, на кшталт «що спонукало до такої дії?» або «чому виникла така ситуація?». Використання спеціальної термінології дозволяє у стислій формі давати розгорнуті визначення і характеристики наукових фактів, понять, процесів і явищ.

Слід також чітко дотримуватися конкретної наукової термінологічної системи, не змішуючи в тексті різну термінологію. Не використовується також замість прийнятих у даній науці термінів професійна лексика, тобто слова і вирази, поширені у певному науковому середовищі. Не треба також застосовувати анахронізми, архаїзми, неологізми тощо.

Особливістю наукової мови також є відсутність експресії, емоційних висловлювань.

Наукова мова характеризується логічною послідовністю, через що всі її прості й складні компоненти тісно пов'язані один з одним і становлять єдине синтаксичне ціле. Для виявлення й демонстрації причинно-наслідкових відношень у реченні часто використовують сполучники підрядності «завдяки тому, що», «між тим як», «внаслідок того, що», «тому що», «тоді як» та похідні прийменники «внаслідок», «відповідно до», «поряд з...», «протягом», «згідно з ...» тощо.

У науковому тексті частіше використовують складнопідрядні, ніж складносурядні речення. Безособові, неозначено-особові речення в тексті наукових робіт вживаються при описі фактів, процесів і явищ. Називні речення використовуються в назвах розділів та підрозділів, у підписах під малюнками, ілюстраціями, схемами, діаграмами.

Наукова мова має стилістичні особливості. Основною її рисою є об'єктивність викладу інформації. Обов'язковою вимогою об'єктивності викладу матеріалу є вказівка на джерело повідомлення або автора висловленої думки, що реалізується через використання слів і сполучень «за повідомленням», «за даними», «на думку» тощо.

Стиль писемної наукової мови – це безособовий монолог. Уся увага зосереджується на змісті повідомлення, авторське «я» відсунене на другий план. Виклад матеріалу в роботі слід вести від першої особи множини (На нашу думку...), але краще віддавати перевагу безособовій формі (...дає можливість переконатися...). Стиль наукової роботи має бути діловим, що виключає забарвлення тексту емоційними словами та вигуками.

Іншими необхідними рисами наукової писемної мови є смислова точність, ясність, стислість.

4. СТРУКТУРА НАУКОВОЇ РОБОТИ

Структура наукової роботи найперше визначається її темою, оскільки логіка викладу матеріалу може бути різною. Однак, наукова робота, яка подається до захисту, повинна мати завершений характер і тому, на думку фахівців, її структура повинна бути класичною і містити наступні структурні компоненти:

- титульна сторінка;
- сторінка змісту;
- перелік умовних позначень (за необхідністю);
- вступ;
- основна частина (складається з певної кількості розділів, які поділяються на підрозділи); - висновки;
- список використаних джерел та літератури;
- додатки (за необхідністю);
- анотація (іноземною мовою) – для дипломної роботи бакалавра.

Згідно з рішенням Вченої ради факультету історії та міжнародних відносин ДВНЗ «Ужгородський національний університет» обсяг текстової частини наукової роботи має сягати: 30-35 с. для курсової роботи, 50-60 с. – для дипломної роботи бакалавра. **Увага!** До цього обсягу не зараховуються сторінки: титульна, сторінка змісту, список використаних джерел та літератури, сторінки з додатками та сторінки анотації.

4.1. Титульна сторінка

Оформляється за встановленими зразками для курсової (Додаток Б) і дипломної (Додаток В) робіт.

Увага! Титульна сторінка дипломної роботи оформляється на одному аркуші, але з обох боків.

З титульної сторінки розпочинається відлік нумерації сторінок, але при цьому номер сторінки не ставиться.

Титульна сторінка повинна містити:

- повне найменування вищого навчального закладу, факультету та кафедри, де була виконана робота;
- прізвище, ім'я, по батькові автора (студента) у називному відмінку;
- повну назву теми дослідження (можна виділити жирним та курсивом) без лапок;

- шифр та назву спеціальності (034 Культурологія);
- назву освітнього ступеня (дипломна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавр);
- прізвище та ініціали, науковий ступінь та вчене звання наукового керівника;
- місто та рік подання роботи до захисту;
- зворотний бік титульної сторінки оформляється за встановленим зразком.

4.2. Сторінка змісту

Розташована безпосередньо після титульної (Додаток Г). До сторінки змісту включають структурні компоненти у такому порядку: вступ; послідовно перелічені порядкові номери та найменування усіх розділів та підрозділів (для дипломної роботи; висновки; список використаних джерел та літератури; додатки (за необхідністю), анотація (для дипломної роботи).

Окрім чітко та лаконічно сформульованих назв структурних підрозділів у змісті необхідно зазначити номери сторінок, які відповідають початкам вступу, розділів (підрозділів), висновків, списку використаних джерел та літератури, додатків та анотації.

4.3. Вступ Розташований після

сторінки змісту, починаючи з нового аркуша.

У вступі до роботи розкривають сутність і стан наукового завдання та його значущість, підстави та вихідні дані для розробки теми, обґрунтування необхідності проведення дослідження. Вступ – дуже відповідальна частина дипломної роботи, яка у стислій формі містить усі фундаментальні положення, обґрунтуванню яких присвячена робота. Вступ не лише орієнтує читача на подальше розкриття теми, а й містить у собі усі необхідні характеристики. Писати вступ методично краще не спочатку, а після завершення дослідження, коли основна частина роботи вже повністю готова. У протилежному випадку навряд чи вдасться уникнути неточностей та повторень.

Розглянемо докладніше основні складові вступу.

Актуальність теми

Актуальність – обов’язкова вимога до наукової роботи. Те, як автор уміє обрати тему і наскільки правильно він цю тему оцінює з точки зору вчасності і соціальної значущості, характеризує його наукову зрілість і професійну підготовленість.

У перекладі з латинської мови це поняття означає «важливість», «практична значущість». Таким чином, це те, що визначає значущість теми дипломного дослідження для нинішнього часу, її сучасність, злободенність, відповідність сучасним потребам та перспективам. Актуальність характеризує співвідношення між тим, що з даної проблеми вже відомо і що досліджується вперше. Обґрунтування актуальності не повинно бути багатослівним. Достатньо стисло викласти значущість проблеми дослідження із наведенням ряду аргументів та конкретних фактів на користь цього. Додатковим доказом актуальності обраної для дослідження проблеми є наявність (або відсутність) відповідних матеріалів в наукових та періодичних виданнях. Вдале обґрунтування актуальності вибраної теми дипломної роботи свідчить про те, що студент вміє вибирати важливу для теорії та практики тему, розуміє її сутність та значущість. Рекомендується у тексті роботи розпочинати обґрунтування актуальності таким чином: «На думку автора дипломної роботи обрана для дослідження тема є актуальною, оскільки...» або «Актуальність теми дипломної роботи полягає у...».

Обґрунтування мети та визначення кола завдань

Визначення мети – дуже важливий і достатньо відповідальний момент у написанні дипломної роботи. Справа у тому, що в залежності від того, наскільки якісно і точно сформульована мета, настільки вдалим є план роботи, її організація, стиль викладу інформації. Саме мета наукової роботи визначає коло проблем, які і варто включити у зміст. Це кінцевий результат, на досягнення якого спрямоване дослідження. Поставленої мети обов’язково треба досягнути. Рекомендується розпочинати формулювання мети з таких положень: «Метою дослідження є ...» або «Основна мета дипломної (курсової) роботи – ...».

Невдале формулювання мети (розпливчастість, неоднозначність і т.д.) призводить до зниження якості дипломної роботи: у ній переважають загальні міркування, аналіз підмінюється описовістю (з цього приводу існує навіть вираз: «в роботі пишеться про все і ні про що»).

Мета роботи реалізується через конкретні завдання, які слід вирішити відповідно до обраної мети. Завдання дослідження не повинні бути глобальними, такими що претендують стати темами окремих досліджень. Вони усі повинні «працювати» на мету дослідження. Не варто захоплюватися їх кількістю, оскільки це призводить до громіздкості роботи й неповного їх вирішення. Цілі і завдання дослідження повинні утворювати своєрідний «ланцюжок», в якому кожна ланка

служує засобом переходу до наступної ланки. Завдання дослідження формулюються у формі переліку дій: «вивчити...», «проаналізувати...», «встановити...», «з'ясувати...», «обґрунтувати...», «простежити...», «співставити...», «дати оцінку...», «розкрити...» тощо. Формулювати завдання слід якомога ретельніше, оскільки опис їх вирішення становитиме зміст розділів дипломної роботи.

Визначення об'єкту та предмету дослідження

Формулювання проблеми призводить до вибору конкретного об'єкту дослідження. Об'єкт дослідження – це те, на що спрямований процес пізнання. Об'єкт дослідження – це конкретний носій тієї або іншої проблеми, це та сукупність властивостей і якостей, що існує об'єктивно і служить джерелом виникнення проблеми. Крім об'єкта виділяють й предмет дослідження, який є більш конкретним та вузьким поняттям.

Предмет вивчення – це найбільш значущі з практичної чи теоретичної точки зору властивості, сторони або особливості об'єкта, які підлягають безпосередньому вивченню. Інші сторони або особливості об'єкта мов би залишаються за межами поля зору дослідника. Якщо об'єкт – це те, що містить проблему, то предмет – це ті його властивості, що найяскравіше виражають відмінність інтересів об'єкту від інтересів соціального, політичного чи культурного оточення. Саме предмет дослідження визначає тему дипломної роботи, яка зазначається на титульному аркуші. Як правило, предмет дослідження містить у собі центральне питання проблеми, яке зв'язане із припущенням про можливість віднайти в ньому закономірності або центральну тенденцію. Постановка такого питання – джерело висунення робочих гіпотез. Нечітке уявлення про об'єкт та предмет дослідження зумовлює довільне тлумачення проблеми, стихійність при зборі наукових фактів. Рекомендується застосовувати такі формулювання: «Об'єктом дослідження є ...», «Предметом дослідження є...».

Визначення методології дослідження

Виконання дипломної роботи вимагає застосування низки методів наукового дослідження.

Метод – це сукупність прийомів чи операцій практичного або теоретичного освоєння дійсності, підпорядкованих розв'язанню конкретного завдання. При виконанні наукового дослідження використовують два рівні методів, розмежування яких є досить умовним. Це – емпіричний рівень, на якому відбувається процес накопичення фактів, та теоретичний, що полягає у досягненні синтезу знань у формі наукової теорії.

Серед методів, які використовують при написанні дипломних робіт з культурології, треба особливо виділити такі:

- історичний метод – метод, що дає можливість дослідити виникнення, формування та розвиток процесів і подій у хронологічній послідовності з метою виявлення внутрішніх і зовнішніх зв'язків, закономірностей і суперечностей;
- діалектичний метод відіграє головну роль у теоретичному осмисленні об'єкта дослідження;
- статистичний метод використовується при дослідженні кількісних параметрів історичного процесу, коли об'єкту дослідження властиві числові показники. Він дозволяє виявити основні характеристики: розмір, тривалість, поширеність, темпи розвитку тощо;
- порівняльно-історичний метод спрямований на зіставлення виявлених історичних фактів із серією інших, схожих, однотипних фактів, у тому числі з однотипними фактами, властивими іншим історичним періодам (діахронне порівняння). З цим методом межують такі наукові прийоми дослідження, як аналогія та екстраполяція. Умовивід за аналогією – це висновок про схожість двох чи більше явищ за певними ознаками, зроблений на підставі схожості інших їхніх ознак;
- проблемно-хронологічний метод передбачає розділення широких тем на ряд вузких, кожна з яких розглядається в хронологічній послідовності. При використанні названого методу дослідження здійснюється за періодами і епохами, а в їх межах – по проблемам;
- функціональний метод передбачає виділення структурних частин культури, взятих у синхронічному зрізі, виявлення їх функцій та взаємозалежностей;
- психоаналітичний метод передбачає дослідження культури, її артефактів і явищ з точки зору наявності в них «слідів несвідомого», пошуки символів і архетипів, відкриття потайних сенсів, обумовлених психічними процесами;
- семіотичний метод вивчає будову, значення і функціонування знаків, представлених такими семіотичними аспектами, як синтактика, семантика і прагматика;
- герменевтичний метод передбачає іманентне (власне саме йому) тлумачення мистецького тексту на відміну від його історико-генетичного тлумачення;
- екстраполяція передбачає поширення висновків, отриманих у ході дослідження однієї частини явища (процесу), на іншу його частину;
- системно-структурний метод є найбільш ефективним при дослідженні складних, динамічних систем, що складаються з великої кількості взаємодіючих елементів, які створюють відносно стійку цілісність;
- структурно-аналітичний метод передбачає з'ясування структурних елементів та особливостей досліджуваних культурологічних явищ.

При написанні дипломної роботи заохочується застосування міждисциплінарних підходів. Також бажано застосовувати: принцип багатофакторності (передбачає вивчення всього комплексу факторів, що впливали на

предмет дослідження), принцип усебічності (аналіз явищ у всій складності їх взаємозв'язків), принцип історизму (передбачає висвітлення минулого в його історичному контексті, з урахуванням тих змін, які відбувалися з предметом дослідження та з усіма пов'язаними з ним явищами).

Визначення та обґрунтування хронологічних меж дослідження

Є обов'язковим компонентом, навіть якщо хронологія зазначена у назві теми дослідження. Студент має аргументувати обрання саме цього періоду для дослідження із поясненням (обґрунтуванням) верхньої та нижньої межі з прив'язкою до певних історичних та знакових подій, років життя певних персонажів тощо.

Визначення та обґрунтування географічних меж дослідження

Подаються за необхідністю. Таким чином студент фіксує (локалізує) так званий історичний (історико-географічний) простір, в межах якого відбувалися певні події чи тривало життя певного персонажа. Слід пам'ятати, що назви певних місцевостей, міст, країн, річок і т.д. стародавніх часів та доби середньовіччя можуть відрізнятися від сучасних назв. У такому випадку, здійснюючи історико-географічну локалізацію, не завадило б у дужках зазначити сучасні назви. Наприклад, якщо дипломна робота присвячена характеристиці культурного розвитку Галлії часів Античності саме ця територія й буде історико-географічним простором дослідження. У такому випадку студент має зазначити наступне: Географічні межі дипломної роботи охоплюють територію Галлії I ст. до н.е. (територія сучасної Франції, частково Швейцарії та Бельгії).

Увага! Наступні два блоки інформації можна подавати або у вступній частині (для курсової роботи), або ж подавати у вигляді окремого розділу з відповідним підрозділами.

Характеристика джерельної бази

Після того, як здобувач освіти визначився із постановкою проблеми дослідження, він має подати характеристику джерельної бази, на основі якої він планує написати дипломну роботу. При цьому автор дипломної роботи повинен не лише перераховувати джерела та проаналізувати їх зміст, а й співставити їх.

Під час характеристики джерел варто обрати певний системний підхід, який базується на принципах або хронології (тобто подання характеристики джерел, починаючи від найдавнішого, або за принципом пріоритетності (характеристика починається із найвагомішого, «авторитетного» для дослідника джерела). Характеристика джерел має супроводжуватися першими посторінковими

посиланнями, в яких доцільно зафіксувати усі параметри джерел для того, щоб потім їх вже не вписувати у повному обсязі, обмежуючись скороченнями.

Огляд історіографії

Для визначення стану розробки проблеми студент має подати достатньо розгорнутої характеристики історіографії дослідження. Тобто, здобувач освіти має охарактеризувати усе те, що було зроблено до нього в контексті дослідження конкретної проблеми науковцями й дослідниками різних епох та різних країн.

Студент має надати оцінку усім значним працям, що вийшли по темі його дослідження, відзначити їх позитивні сторони та недоліки. Особливий акцент слід робити на дослідження вітчизняних істориків (якщо вони є) та на сучасні дослідження, які демонструють новий (свіжий) погляд на проблему. У цьому випадку можна процитувати висловлювання авторитетних вчених, культурних діячів, письменників, що додатково переконуватиме в необхідності розгляду визначеної проблематики. **Увага!** Потрібно виявляти та аналізувати різні точки зору, що сприяє об'єктивному висвітленню подальшої інформації.

Здійснюючи аналіз основної наукової літератури, здобувач освіти робить посторінкові покликання. У цих покликаннях доцільно зафіксувати усі параметри провідної наукової літератури, для того, щоб потім їх вже не вписувати у покликаннях по тексту розділів, обмежуючись скороченим записом.

Структура дипломної роботи

Подається наприкінці Вступу. Автор дипломної роботи у стислій формі (в межах одного абзацу) має подати стислої характеристики змісту кожного із структурних підрозділів свого дослідження, починаючи зі вступу, закінчуючи додатками (якщо вони присутні, то варто зазначити їх загальну кількість). Наприклад, «Запропонована дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, які поділяються на підрозділи, висновків, списку використаних джерел та літератури, додатків (обсягом 4 позиції) та анотацією. Перший розділ присвячений Другий розділ характеризує.... Третій розділ стосується.....».

4.4. Основна частина

Основна частина роботи складається з розділів та підрозділів, які у сукупності складають так звану основну частину дослідження. Розділів у роботі – не менше 3-х. Підрозділів у кожному розділі – не менше 2-х.

Ці структурні компоненти мають на меті два завдання. З одного боку, ставиться ціль практичного засвоєння студентом методик аналізу проблем і аналітичної обробки інформації. З іншого – перед здобувачем освіти стоїть конкретна тема і необхідно провести теоретичні дослідження, дійти до певних висновків, які дозволять

сформулювати свою думку з приводу проблематики, вирішити завдання відповідно до мети дослідження.

Зміст основної частини дозволяє розкрити основні науково-теоретичні положення, основні поняття досліджуваної теми, визначити різноманітні підходи до розуміння сутності проблеми і засобів її практичного вирішення.

У розділах здобувач освіти повинен висловлювати своє ставлення до фактів, висувати пропозиції, пов'язані з розвитком (оцінкою, удосконаленням, зміною, переосмисленням тощо) того або іншого культурного феномена чи процесу, тобто продемонструвати аналітично-практичні здібності.

У цьому випадку найскладнішим виявляється розподіл основної частини на розділи та формулювання їх назв. Як правило, основна частина дипломної роботи поділяється на 3 рівноцінних за обсягом розділи, кожний з яких фігурує під відповідним порядковим номером (номер позначається арабськими цифрами: Розділ 1., Розділ 2., Розділ 3.) та починається з нового аркуша. Щодо підрозділів, то вони, в залежності від приналежності до конкретного розділу, нумеруються по-інакшому: 1.1., 1.2. (тобто є складовими Розділу 1); 2.1., 2.2. (тобто є складовими Розділу 2) тощо. Суттєвим недоліком дипломної роботи є непропорційність обсягів розділів та підрозділів. Тому при розподілі матеріалу студент повинен визначити, нехай приблизно, розміри кожного розділу та підрозділу роботи та їх взаємозв'язок.

Зміст кожного розділу та підрозділу має відповідати його назві, характеризуватися глибоким аналізом досліджуваного питання, солідним обґрунтуванням. Це не означає, що усі розділи повинні бути перевантаженими матеріалом, особливо однотипним, а тим більше дріб'язковим.

Розкриваючи сутність досліджуваного питання, автор дипломної роботи повинен не просто логічно та послідовно викласти матеріал, але й глибоко узагальнити його. З цією метою в кінці кожного розділу робляться узагальнюючі висновки, які містять у собі стислу сутність отриманих результатів, їх практичну цінність. **Увага! У Висновках до розділів не може бути жодних покликань.**

Складовою частиною основної частини дипломної роботи є цитування та пов'язані із ним покликання на використані джерела й літературу.

Вимоги щодо оформлення покликань регламентовані Державним стандартом України 8302:2015 «Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні вимоги та правила складання».

Увага! Усі поклики здійснюються мовою оригіналу (тобто, якщо монографія написана українською мовою, то й посилання повинно бути українською, угорською – угорською, англійською – англійською тощо).

Поклики в дипломній роботі здійснюються посторінково, в нижній частині аркуша, причому на кожній сторінці нумерація посилань завжди починається з цифри 1.

Студент вперше робить покликання у вступній частині дипломної роботи, де мова йде про розгорнуту характеристику основної джерельної бази та літератури (по це зазначалося вище). У такому випадку в основній частині дипломної роботи повторно не варто розписувати параметри певного джерела чи наукового дослідження, оскільки це вже зроблено у вступній частині. Так само й у тексті основної частини у випадку першого поклику на якесь джерело чи наукову працю слід виписувати усі її параметри, а у подальших випадках покликань – лише скорочені варіанти.

У випадку використання неопублікованих (архівних) матеріалів, поклики на них оформляють так: зазначають назву архіву (перший раз – повністю, наступні рази – скорочено), номер і назва архівного фонду, номери опису, справи (одиниці зберігання) за описом, конкретного аркуша, з якого запозичено матеріал. Усі вищезазначені елементи відокремлюються крапками.

Для позначення пошукових даних архівного документа використовують такі скорочення слів: «Ф.» («Фонд»), «Оп.» («Опис»), «К.» («Картон»), «Спр.» («Справа»), «Од. зб.» («Одиниця зберігання»), «Арк.» («Аркуш»). Наприклад:

¹ Державний архів Закарпатської області. Ф. Р-1839 (Фонд Підприємство «Художфонд»

Ужгород).² ДАЗО. Ф. Оп. 1-183. 9. Спр. 121 Оп. 1. С. Арк. 31. 227. Арк. 8.

Поклики на матеріали опублікованих джерел оформляють із зазначенням назви видання (без лапок), міста видання, назви видавництва, року видання і конкретної сторінки, з якої запозичено матеріал. Наприклад:

¹ Народне господарство Закарпатської області. Статистичний збірник. Ужгород:

Закарпатське обласне видавництво, 195² Культурне життя в Україні. Західні землі : Док. і матеріали. Т. 3

5. С. 12. : 1966-1971. Львів: Ін-т

українознав. ім. І. Крип'якевича НАН України. 2006. С.

318.

Роблячи покликання на законодавчі та нормативні документи, зазначають назву документа, дату його затвердження, номер і вихідні дані органу, що опублікував документ. Наприклад:

¹ Про вищу освіту : Закон України від 05.09.2016 р. № 2145 -VIII. *Голос України*. 2016. 27 верес. (№ 178 -179). С. 10–22.

² Постанова Кабінету Міністрів України «Про затвердження переліку платних послуг, які можуть надаватися закладами культури, заснованими на державній та комунальній формі

власності» від 12 грудня 2011 р. № 1271. URL:

<http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/12712011-п> (дата звернення: 29.04.2023).

Можливі такі варіанти оформлення цитування:

1. Цитата може супроводжуватися словами автора дипломної роботи. У цьому випадку вона береться у лапки і починається з великої літери. Інші знаки пунктуації ставляться так само, як і при прямій мові. Наприклад:

Український культуролог О.А.Гриценко відзначає: «Національний простір культури є системою, складовими елементами якої є : творці культурно-мистецьких цінностей, виробники культурно -мистецьких товарів і послуг, канали і мережі культурної комунікації, споживачі культурного продукту та інституції регулювання культурних практик ».¹

Або:

«Полікультурне суспільство передбачає фактор різноманіття культурних феноменів, які, незважаючи на їх динамізм, організовані в цілісну систему. Їх системоутворюючим фактором виступають граничні основи кожної історично визначеної культури. Саме вони представлені культурними універсальями — культурно затвердженими, ментально засвоєними, соціально необхідними смислами буття, що акумулюють історично накопичений соціальний досвід. В системі цих смислів людина оцінює, осмислює і переживає світ»,² - стверджує Валентина Судакова.

2. Цитата може включатися в авторський текст як частина речення; тоді вона також береться у лапки, але пишеться з маленької літери. Наприклад:

Відома вітчизняна дослідниця Т.Гаєвська, здійснюючи класифікацію фестивалів, поділяє їх за часовими рамками на такі, як: «короткострокові (від 1 до 14 днів), середньострокові (від 15 днів до 1 місяця) і довгострокові (більше місяця)».

3. Якщо студент передає думку автора своїми словами, або наводить дані, запозичені з яких-небудь документів, то необхідно в усіх випадках вказувати відповідне джерело. Наприклад:

Американська дослідниця Барбара Роуз доводить, що вплив політичних подій, безпосередня участь певних митців у різних формах соціального життя стали каталізатором для втілення ідеї «постійної революції» в мистецтві.¹

При покликанні на монографічне дослідження зазначається прізвище та ініціали автора (чи авторів), назва джерела, монографії чи статті (без лапок, за винятком тих, які мають місце), місто видання, назва видавництва, рік видання та вказується конкретна сторінка, звідки була взята цитата. Після назви міста ставиться дві крапки і вказується назва видавництва без лапок, після якого ставиться кома. Потім вказується рік видання. Закінчується поклик вказуванням конкретної сторінки, з якої взято цитату. Сторінка позначається великою літерою «С» у кириличному варіанті, або «Р» чи «S» у латиномовному варіанті, після якої ставиться крапка.

Наприклад:

¹України в добу глобалізації. Київ : Ін Шейко В.М., Александрова М.В. Культура та цивілізація в історико-культурології НАМ України, 2009. С.214.-культурній думці

²Naredi Rainer P. Museum Building – a Design Manual. Basel: Birkhäuser, 2004. P.131.

Якщо на одній і тій самій сторінці автор дипломної роботи покликається на те саме видання повторно, то при повторних покликах використовуються в українському варіанті видання слова «Там само», в англomовному – «Ibidem». Якщо цитата взята з тієї ж сторінки то достатньо обмежитися варіантом «Там само». Наприклад:

¹ Пелагеша Н. Україна у смислових війнах постмодернізму: трансформація національної ідентичності в умовах глобалізації. Київ : Нац. ін² Там само. -т стратегіч. досліджень, 2008. С.37.

Але якщо цитата взята з іншої сторінки, тоді обов'язково потрібно вказати номер сторінки.

¹ Еко У. Роль читача. Дослідження з семіотики текстів /пер. М.Гіряк. Львів: Літопис, 2004.

С. 112

² Реалізація державної політики у галузі культури: аналітичний звіт за 2011 р. / М-во культури України. Київ, 2012. 80 с. ³ Еко У. Роль читача. Дослідження з семіотики текстів. С.63.

Багатотомні видання, крім назви міста, видавництва і року видання, повинні обов'язково включати кількість томів, номер тому, на який автор робить покликання та його назву.

Наприклад:

Пелагеша Н. Україна у смислових війнах постмодернізму: трансформація національної ідентичності в умовах глобалізації. Київ : Нац. ін-т стратегіч. досліджень, 2008. С.37. ² Там само. С.115.

Якщо у дипломній роботі досить часто використовується одне і теж джерело чи дослідження одного і того ж автора, то достатньо лише один раз вказати всі вихідні данні, а у подальшому можна вживати скорочення типу «Вказ. праця», «Op. cit».

Наприклад: ¹ Кияновська Л. Українська музична культура. 2-е вид. Тернопіль: Джура, 2000. С. 300. ² Кияновська Л. Вказ. праця. С.115.

Якщо автор дипломної роботи посилається на декілька праць одного і того ж автора, то в такому випадку, навіть при багаторазових посилання (для уникання плутанини), обов'язково вказується автор і початкові слова в назві дослідження (скорочувати можна місце та рік видання). Наприклад:

Наприклад:

¹ Танюк Л. Слово. Театр. Життя: Вибране: В 3 т. Київ: Альтерпрес, 2003. Т. 2. Лесь Курбас. С.431.

Якщо цитується уривок журнальної статті чи збірки статей, то студент у покликанні зазначає прізвище та ініціали автора статті, назву (без лапок), вказує назву журналу (збірки статей) курсивом, після чого ставить крапку. Далі вказується рік видання, після крапки число журналу та конкретна сторінка. Наприклад:

¹ Карпов В. Музеєзнавчий аналіз висвітлення культурної спадщини Т.Шевченка у Національному музеї Тараса Шевченка. *Міжнародний вісник: культурологія, філологія,*

² Клемузикознавство berg С-J. International Cooperation for Cultural Policy Motivated Research: Setbacks and . 2016. Вип. 1 (6). С. 6.

³ Promises. *Culturelink* 2003. Vol. 13. № 40. P.99. ³ Маєрчик М. Чи є культура у субкультури. *Дзеркало Тижня*. 2005. № 10 (538). С. 7.

У покликах на використаний матеріал з мережі Інтернет вказується повна назва сайту, з якого була взята інформація (чи електронної версії праці), зазначаються слова «[Електронний ресурс]. Режим доступу» або аббревіатури «URI»

(Uniform Resource Identifier — Уніфікований ідентифікатор ресурсу) чи «URL» (Uniform Resource Locator — Уніфікований покажчик ресурсу) та фіксується остання дата відвідування сайту. Наприклад:

¹ About us. DIGITAL EUROPE. 2023. [Електронний ресурс].Режим доступу:

<https://www.digitaleurope.org/about>² New Wave Music: The History and Bands of New Wave Music.

URL: [t-us/ https://www.masterclass.com/articles/new-wave-music-guide](https://www.masterclass.com/articles/new-wave-music-guide) (дата

звернення: 23.03.2023).

³ Конституція України: Закон від 28.06.1996 № 254к/96 -ВР. База даних «Законодавство України» /ВР України. URL:

<http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96%D0%B2%D1%80> (дата звернення: 08.02.2012).

Оформлення таблиць

При наявності в роботі значного цифрового матеріалу, його варто подати у вигляді таблиць. Таблиці нумеруються послідовно у межах розділів. З абзацу розміщують слово «Таблиця» із зазначенням її номера. Номер таблиці повинен складатися з номера розділу і порядкового номера таблиці. Таблиці розміщують у роботі одразу ж після першого згадування про них у тексті або на наступній сторінці. Розміщувати таблиці слід так, щоб їх можна було читати не повертаючи рукопису. Якщо це неможливо, то таблицю вміщують так, щоб рукопис треба було повертати за годинниковою стрілкою. Зразок оформлення таблиці. У даному прикладі цифра 2 означає номер розділу, 5 – порядковий номер таблиці.

Таблиця 2.5.

Кількість діючих кінотеатрів в найбільших українських містах до 1916 р.

Місто	Кількість кінотеатрів			
	1909 р.	1911 р.	1912 р.	1915 р.
Київ	20	22	25	42
Одеса	16	29	18	24
Харків	8	10	12	13
Львів	9	16	20	24

4.5. Висновки

Квінтесенцією всієї наукової роботи є висновки, які розташовують після основної частини дослідження, починаючи із нового аркуша. У цій частині автор роботи робить підсумки своєї праці.

Висновки повинні бути сформульовані у формі тез, у стилі логічного та чіткого викладу головних здобутих результатів, їх співставлення із загальною метою та конкретними завданнями, що були визначені та сформульовані у вступній частині. Часто їх подають у вигляді певної кількості пронумерованих абзаців, послідовність яких визначається логікою побудови дослідження (По-перше,.... Подруге, і т.д.). Тут автор наукової роботи чітко та логічно, по кожному розділу роботи узагальнює результати дослідження та дає пропозиції щодо вирішення проблеми, яка розглядається. Однак, висновки не повинні стати механічним копіюванням змісту вступу, основної частини роботи та тих висновків, які мають місце після кожного з розділів.

Увага! У Висновках не має бути жодних посилань.

У висновках важливо зазначити не лише теоретичну, але й практичну цінність дослідження. Інколи виникає необхідність зазначити нові завдання, які виникають у зв'язку із проведеним дослідженням. Обов'язковим у висновках є співставлення отриманих результатів із завданнями, вказаними у вступі. Інколи у Висновках зазначаються також й негативні результати дослідження, а також нереалізовані можливості.

4.6. Список використаних джерел та літератури

Наукове дослідження завершується списком використаних джерел та літератури, який починається з нового аркуша. Цей важливий структурний підрозділ дипломної роботи містить у собі перелік усіх джерел, назви монографій, журнальних статей, посилання на інформаційні матеріали з мережі Інтернет, тобто усієї наукової літератури, на яку автор дипломної роботи робив посилання у вступі та в основній частині.

Увага! До списку використаних джерел та літератури не слід заносити назви праць, які автор не використав при написанні роботи. Окрім цього усі назви джерел та наукових досліджень подаються мовою оригіналу (без перекладу на українську мову). Кожний бібліографічний запис треба починати з нового рядка. Список складається з декількох блоків:

I. Джерела:

Джерела розміщують у вигляді списку в алфавітному порядку переліку прізвищ (імен) авторів або заголовків за наскрізною нумерацією. Після імені (імен) автора

твору йде назва самого джерела (без лапок), потім зазначаються ініціали та прізвище перекладача твору, потім місто видання, назва видавництва, рік видання та загальна кількість сторінок.

Слід знати, що існують певні правила подачі імен окремих авторів. Наприклад, давньоримський біограф Гай Светоній Транквілл, який був автором «Життя дванадцяти цезарів», у списку джерел буде фігурувати як:

1. Светоній Гай Транквілл. Життя дванадцяти цезарів / Пер. з лат. і післямова М.Л.Гаєварова.-Київ: Україна, 1996.-238 с.

Якщо автору не доступне окреме видання, то він повинен користуватися уривками (витягами) з джерел, які містяться у різноманітних хрестоматіях, які являють собою збірки документів. У такому випадку спочатку зазначається автор, потім – назва джерела, далі йде назва «Хрестоматії» із вказівкою ініціалів та прізвища її редактора (редакторів) курсивом, місто видання, назва видавництва, том видання (якщо це багатотомник), рік видання та сторінки (початкова та заключна), на яких міститься зміст джерела чи уривок з нього.

Наприклад:

1. Леонардо да Вінчі: із записних книжок 1505–1515 рр. *Хрестоматія з культурології (історія і теорія культури)*. Київ: НУХТ, 2008. С.89-91.

Якщо автор дипломної роботи використовує багатотомне видання певного джерела, то у поданні вихідних даних він обов’язково має зазначити номер тому, з якого взято інформацію та початкову й заключну сторінки конкретного підрозділу.

Увага! Не можна покликатися просто на будь-яку «Хрестоматію», «Практикум» або інший збірник документів без зазначення назви джерела.

II. Монографії, статті, посібники:

Подібно до переліку джерел, перелік монографій, статей та посібників подають у вигляді списку в алфавітному порядку переліку прізвищ та ініціалів авторів за наскрізною нумерацією. Спочатку перераховуються прізвища та назви праць кирилицею, а потім – перелік авторів та їх праць латинським шрифтом в алфавітному порядку.

При посиланні на монографії та статті у списку слід зазначити прізвища та ініціали автора (чи авторів), назву (без лапок), місто та назву видавництва, рік видання

та загальну кількість сторінок. Слід звернути увагу на те, що назва журналу чи збірника статей виділяється курсивом, а у випадку вказівки загальної кількості сторінок журнальної статті вживається велика літера „С”, яка ставиться перед цифрами. Наприклад:

1. Чегусова З. Художнє скло і художня кераміка («мистецтво вогню») України другої половини ХХ ст. – початку ХХІ ст. в аспекті впливу стилю модерн. *Українське мистецтвознавство: матеріали, дослідження, рецензії*. Київ, 2010. Вип. 10. С. 42–49.

Окрім цього практикують варіанти скорочення назв періодичних журналів, наприклад, «Український історичний журнал» - УІЖ, «Українські культурологічні студії» - УКС. У такому випадку у списку використаних джерел та літератури при першому згадуванні назви конкретного журналу вона розписується повністю, але у дужках зазначається аббревіатура скорочення).

У випадку монографічного дослідження використовується прописна літера „с” (у випадку англomовного, франкомовного видання відповідні літери їх абетки), яка ставиться після цифр. Наприклад:

1. Губерський Л. Культура. Ідеологія. Особистість : методолого-світоглядний аналіз. Київ : Знання України, 2002. 577 с. 2. Bennett T. Making culture, changing society. London : Routledge, 2013. 163 p.

Якщо монографічне дослідження чи стаття мають від одного до трьох (включно) авторів, то усі їх прізвища та ініціали фіксуються у списку в тій послідовності, в якій вони зазначені в книзі. Наприклад:

1. Шульгіна В., Кравченко А. Теоретико-методологічні аспекти культурологічної регіоніки. *Вісник Львівського університету. Сер. Мистецтво*. 2015. Вип. 16. Ч. 1. С. 3–11.

Якщо монографічне дослідження має чотирьох та більше авторів, то воно оформлюється наступним чином:

1. Інновації в освіті / Гуревич Д. Т., Чекан О. С., Грибан О. М., Макарова В. В. Запоріжжя : ЗНУ, 2016. 389 с.

У випадку використання багатотомних видань окрім прізвища та назви дослідження, міста, видавництва, року видання та загальної кількості сторінок,

обов'язково повинні включати кількість номерів томів, номер конкретного тому та його назву. Наприклад:

1. Лес я Українка. Повне академічне зібрання творів у 14 томах. Том 14. Листи (1907–1913) / ред. Луцьк: Волинський національний університет імені Лесі Українки, 2021. 616 с. С. Романов; упоряд. В. Прокіп (Савчук); комент. В. Прокіп (Савчук), В. Агєєва.

У випадку використання студентом збірника статей, в якому розміщено наукові праці різних авторів, то окрім прізвища та ініціалів конкретного автора, назви його дослідження слід зафіксувати повну назву зібрання (курсивом), але вказати лише конкретні сторінки відповідної статті. Наприклад:

1. Степаненко В. Проблеми формування громадянського суспільства в Україні: інститути, практики Київ : ІС, НАН України. *Українське*, 2001. С. 169 *суспільство–183. : 10 років незалежності* / за ред. В. Ворони.

Якщо студент використав декілька праць одного дослідника, то їх перелік подається за старшинством року видання. Наприклад:

1. Судаков В. І. Конвенціональні практики в умовах глобалізаційних впливів як теоретична проблема. *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2011. №
2. Судаков В. І. Соціокультурна детермінація соціологічного пізнання до питання про гносеологічну специфіку категорій «культура» та «субкультура». *Актуальні проблеми соціології, психології, педагогіки*. 2012. № 14. С. 6–14.
3. Судаков В. І. Ціннісна детермінація формування та розвитку новітніх субкультур. *Проблеми розвитку соціологічної теорії : матеріали ІХ Всеукраїнської науковопрактичної конференції*, 2 лист. 2012 р., (м. Київ). Київ, 2013. С. 27–34.

III. Довідкова література:

Цей блок оформляється за потребою. Тут подають перелік словників, довідників, енциклопедій, покажчиків, які були використані автором наукової роботи із зазначенням їх загальних параметрів. Наприклад:

1. Антофійчук В. Культурологія: термінологічний словник : 3 -тє вид., випр. і допов. Чернівці : Книги –XXI, 2009. 160 с.

2. Корінний, М. М. Короткий термінологічний словник з української та зарубіжної культури / М. М. Корінний, Г. Г. Потапов, В. Ф. Шевченко ; відп. ред. А. С. Чайковський. Київ : Україна, 2000. 184 с.

4.7. Додатки

Додатки оформлюються як своєрідне продовження та доповнення наукової роботи (Додаток Д). Вони обов'язково розміщуються після списку використаних джерел та літератури з нового аркуша. В жодному разі не можна розміщувати додатки по тексту наукової роботи.

Як правило, у додатках фігурують історичні карти, схеми, малюнки, портрети видатних діячів, зображення культурних пам'яток тощо. Додатки не є обов'язковим структурним компонентом, вони подаються за необхідністю і не враховуються у загальний обсяг сторінок наукової роботи. Однак, не зважаючи на це, наявність додатків у роботі може бути просто необхідною, оскільки вони доповнюють зміст роботи, покращують її сприйняття, засвідчують сумлінність студента та його бажання зробити дослідження логічно завершеним.

Якщо студент вирішує доповнити свою роботу додатками, то у змісті до дипломної роботи він має зафіксувати наявність цього структурного компоненту, якщо ж додатки відсутні, то фіксувати у змісті назву цього структурного компоненту не має сенсу.

Оформлення додатків розпочинається з фіксації назви цього структурного підрозділу посередині на окремому аркуші. На наступних аркушах подаються самі додатки (навіть якщо додаток один, то назва структурного підрозділу подається у множині). Додатки нумеруються, але не цифрами а великими літерами української абетки, наприклад: Додаток А, Додаток Б тощо (окрім літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь). Якщо студент використав лише один додаток, то він позначається як Додаток А. На одній сторінці може бути розміщено декілька додатків під відповідними літерами (Додаток А.1., Додаток А.2).

Окрім нумерації студент має надати додаткові заголовки, який розміщується над зображенням симетрично відносно тексту сторінки. Окрім назви додатку у дужках обов'язково слід зазначити джерело його отримання.

Відповідно, по тексту наукової роботи слід знайти місце, де вперше використано інформацію, яка співвідноситься із змістом конкретного додатку і наприкінці речення вказати порядковий номер додатку. Наприклад:

«В елліністичну добу, коли монархи отримали в своє розпорядження величезні фінанси, а містобудівельники елементарний простір для вияву своєї фантазії, гіпподамова схема містобудування отримала новий поштовх для розвитку. Заради справедливості варто

відзначити, що реалізувати на практиці цю традицію виявилось значно складнішою справою. Чи не єдиним прикладом максимального дотримання вимог гіпподамової системи може слугувати Олександрія Єгипетська (Додаток А).

4.8. Анотація

Заключною частиною дипломної роботи є анотація іноземною мовою (зазвичай, англійською), обсягом 1 – 1,5 аркуша (Додаток Е). В ній має міститися ім'я та прізвище студента, назва теми дипломної роботи, стисла характеристика змісту основної частини дипломної роботи та висновків.

Анотація завершується переліком ключових понять, які є знаковими для дипломної роботи, відтворюють її сутність (обсяг 5 – 10 позицій).

5. ВИМОГИ ДО НАПИСАННЯ ТА ОФОРМЛЕННЯ КУРСОВОЇ, КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Наукова робота повинна бути виконана державною та якісною літературною мовою, грамотно, з логічним та послідовним викладом матеріалу. Процес її написання не можна розтягувати у часі. Чорновий текст краще писати на одній стороні аркуша і залишати поля. Це дає можливість науковому керівнику та самому студенту, у разі потреби, легко вводити додатковий матеріал.

При написанні роботи варто уникати книжкових формулювань і фраз, слід викладати її основний зміст своїми словами. Це вимагає від студента творчої активності, уміння логічно мислити і фіксувати матеріал письмово. Але витрати часу окупляться, тому що «вистраждана», але продуктивна самостійна наукова робота приносить задоволення від виконаної праці. У науковій роботі, звісно ж, будуть елементи розповіді і можливо навіть описи, але головне в ній – аналіз і міркування самого здобувача освіти.

При написанні наукової роботи необхідно пам'ятати, що абзаци є своєрідними «цеглинками», з яких складається текст. Абзац відображає початок нової думки, але іноді він може носити й роз'яснювальний характер. Абзац може складатися з одного або з кількох речень, об'єднаних однією думкою. Правильне використання абзацив – запорука логічної цілісності текстів. Однак, зловживати абзацами, з метою штучного збільшення обсягу роботи, не рекомендується.

Практика показує, що перед тим, як друкувати остаточний текст наукової роботи, необхідно його цілком завершити. Якщо друкувати частинами, то виникають неузгодженості окремих фрагментів і багато чого згодом доводиться переробляти. Готовий текст необхідно перевірити (вчитати), оскільки граматичні помилки зустрічаються досить часто і це призводить до зниження оцінки роботи.

Наукова робота оцінюється не лише за її змістом, теоретичним та практичним рівнем, але й за її оформленням. Досить часто добротна за змістом робота не оцінюється високою оцінкою саме через різноманітні порушення порядку її оформлення. Якісне оформлення (у відповідності до вимог) в кінцевому рахунку засвідчує ступінь оволодіння студентом технікою роботи з науковими виданнями. Володіння цією технікою надає можливість здобувачу освіти досягти досконалості, уникати помилок у цитуванні і посиланнях на джерела й літературу, строго дотримуватися вимог складання списку використаної літератури, оформлення титульного аркуша і сторінки змісту.

З метою набуття навичок якісного оформлення наукової роботи студентів слід звернути увагу на наступне:

- початковою сторінкою наукової роботи є її титульний аркуш, який оформляється у відповідності до встановленого зразка із зазначенням усіх необхідних компонентів. Слід пам'ятати, що титульний аркуш рахується як перша сторінка роботи, але при цьому – не нумерується;
- сторінка змісту оформляється у відповідності до встановленого зразка;
- у вступній частині студенти роблять перші посилання;

- текст основної частини наукової роботи поділяється на пропорційні за обсягом розділи та підрозділи, текст має супроводжуватися посиланнями на використані джерела та літературу. Кожний розділ має завершуватися невеликим, але повноцінним висновком;

- загальні висновки не повинні містити жодних посилань, висновки бажано подати у вигляді пронумерованих абзаців;

- список використаних джерел та літератури має бути розподілений на відповідні блоки і оформлений у відповідності до вимог;

- наукова робота традиційно завершується додатками, які розміщуються після списку використаних джерел та літератури окремим блоком. Додатки подаються за необхідністю і оформляються у відповідності до вимог.

- здобувач освіти описує усі події у минулому часі від імені третьої особи (рекомендується використовувати поняття «автор», наприклад: Автор дипломної роботи вважає..., Авторка погоджується з таким трактуванням подій...).

Технічні параметри оформлення наукової роботи

1. Наукова робота має бути обов'язково надрукована на одному боці аркуша білого паперу формату А4;
2. Шрифт – «Times New Roman», кегль – 14, міжрядковий інтервал – 1,5;
3. Поля аркушів наукової роботи у відповідності з «Правилами технічного оформлення рукописів» повинні сягати наступних розмірів: зверху, знизу – 2 см, зліва – 3 см, з правого боку – 1-1,5 см;
4. Нумерація сторінок повинна бути наскрізною, вона здійснюється у правому верхньому куті арабськими цифрами з врахуванням титульного аркуша, на якому номер сторінки не ставиться;
5. Заголовки структурних частин дипломної роботи – «ЗМІСТ», «ВСТУП», «РОЗДІЛ», «ВИСНОВКИ», «СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ», «ДОДАТКИ» друкують великими літерами посередині симетрично до тексту без лапок;
6. Кожна наступна структурна частина наукової роботи починається з нового аркуша;
7. Назви розділів друкують великими літерами симетрично до тексту, виділяючи напівжирним шрифтом. Назви підрозділів друкують малими літерами, окрім початкової, виділяючи напівжирним шрифтом з абзацного відступу. Розділи нумерують арабськими цифрами без позначки №, в кінці назви розділу крапка не ставиться, наприклад:

РОЗДІЛ 3

ОСОБЛИВОСТІ РОЗВИТКУ УКРАЇНСЬКОГО КІНОМИСТЕЦТВА У 90-Х РОКАХ ХІХ – 20-Х РОКАХ ХХ СТОЛІТТЯ

3.1. Жанрово-тематичний ³⁰діапазон кінотворчості

Якщо заголовок складається з двох або більше позицій, то їх розділяють крапкою.

8. Відстань між заголовком та текстом не повинна перевищувати 2-х інтервалів;
9. Додатки нумеруються за допомогою літер. Наприклад: Додаток А, Додаток Б, Додаток В (окрім літер окрім літер Г, Є, І, Ї, Й, О, Ч, Ь).
10. Поклики здійснюються посторінково в нижній частині аркуша шрифтом «Times New Roman», кегль – 10, міжрядковий інтервал – 1. На кожній сторінці нумерація покликань завжди починається з цифри 1.

6. ОРГАНІЗАЦІЯ ТА ПРОВЕДЕННЯ ЗАХИСТУ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

Заключна стадія оформлення наукової роботи – переплетення чистового примірника (для курсових робіт слід використовувати спеціальні папки). Після того, як наукова робота написана та оформлена у відповідності з вищенаведеними вимогами, здобувач освіти ставить на останній сторінці (після списку використаних джерел та літератури) свій підпис (який засвідчує його авторські права) і подає роботу на кафедру спеціалізації у переплетеному вигляді у чітко встановлений термін.

Про термін подання остаточного варіанту роботи на кафедру студента інформують окремим оголошенням (зазвичай, це не пізніше як за 10 днів до встановленого терміну захисту).

Увага! Робота, яка без поважних причин подана на кафедру пізніше встановленого терміну може бути не допущена до захисту і її захист переноситься на інший термін.

На кафедрі наукову роботу реєструють у спеціальному журналі реєстрації і передають науковому керівнику. Науковий керівник знайомиться із чистовим варіантом роботи і якщо у нього немає критичних зауважень, то він оформляє у письмовій формі відгук на дипломну роботу.

У «Відгуку» наукового керівника зазначається: оцінка актуальності теми, зміст основних питань та завдань, оцінка теоретичного рівня роботи, використання

сучасних методик, перелік основних результатів. «Відгук» завершується рекомендацією дипломної роботи до захисту перед Екзаменаційною Комісією (ЕК).

Після того як «Відгук» наукового керівника оформлений та підписаний, дипломна робота передається завідувачу кафедри, який допускає (чи не допускає) роботу до захисту.

Далі дипломну роботу передають рецензенту, про що робиться відповідний запис у журнал реєстрації. Рецензент не може бути працівником кафедри спеціалізації і тому для рецензування дипломної роботи залучають викладачів інших кафедр факультету.

Рецензент оформляє письмову розгорнуту рецензію, в якій обов'язково зазначає:

- актуальність теми дослідження;
- відповідність назви теми та назв розділів змісту роботи;
- фіксує науково-обґрунтоване розкриття змісту дипломної роботи, наявність стилю та логіки викладання матеріалу;
- характер дослідницького спрямування, кількість та якість вихідного матеріалу; - відзначає позитивні моменти та недоліки роботи;
- рецензія завершується рекомендованою оцінкою.

Рецензент повинен повернути роботу разом із рецензією секретареві ЕК. Студент-випускник та його науковий керівник мають право ознайомитися із змістом та оцінкою рецензії за 2-3 дні до захисту.

Допуском до захисту дипломних робіт є список студентів-випускників, затверджений деканом факультету. Для захисту у ЕК подають:

- виконану студентом-випускником дипломну роботу з обов'язковим висновком завідувача профільної кафедри про допуск студента до захисту;
- письмовий відгук наукового керівника з аналізом роботи студента та рекомендацією до захисту;
- письмову рецензію на дипломну роботу із зазначеною оцінкою.

У відповідності до освітньої програми «Культурологія», розробленої за Стандартом вищої освіти за спеціальністю 034 Культурологія» (затверджений наказом Міністерства освіти і науки України від 16 червня 2020 р. № 801), захист дипломної роботи є публічним і проводиться на відкритому засіданні Екзаменаційної Комісії при обов'язковій присутності голови комісії або його заступника.

Студент повинен з'явитися у день захисту на відповідну годину. Протягом декількох днів до початку захисту студент має ретельно до нього підготуватися. Рекомендується написати промову та підготувати презентаційний матеріал (за необхідності). Зауважимо, що при підготовці до захисту студентів слід обов'язково

проконсультуватися зі своїм науковим керівником, і, можливо, разом підготувати тези виступу і перелік необхідних ілюстрацій.

Захист дипломної роботи відбувається наступним чином.

Головуючий на засіданні представляє студента, озвучує назву теми дослідження, прізвище наукового керівника та рецензента. Після цього слово надається студенту, який виступає з промовою, яка розрахована на 10 – 15 хвилин. У виступі доцільно висвітлити наступне:

- обґрунтувати актуальність, мету та завдання дослідження (1 – 2 хвилини);
- стисло викласти сутність проведених досліджень та з'ясувати те, що нового дипломант вніс у вивчення теми (3 – 5 хвилин);
- озвучити основні висновки дослідження (до 5 хвилини).

Необхідно мати на увазі, що виступ має бути максимально лаконічним. Саме лаконізм є ознакою зрілості і глибини знань. Якщо виступ студента буде впевненим та зрозумілим, його ніхто не переб'є, а усі питання будуть задані після завершення виступу. Під час виступу можна за потребою використовувати презентаційний матеріал.

Після виступу студента голова та члени ЕК, усі присутні на процедурі захисту мають право задати дипломанту запитання, які напряму пов'язані із проблематикою його дослідження, із структурою дипломної роботи, із структурою її оформлення та із висновками. Студент повинен максимально лаконічно, але змістовно, відповісти на усі запитання. Таким чином студент демонструє володіння матеріалом, вміння відстоювати свою позицію тощо.

Після запитань та відповідей на них рецензент озвучує зміст рецензії і рекомендовану оцінку. Після цього студент отримує право на заключне слово, в якому звучить обґрунтована згода чи незгода із зауваженнями членів ЕК та рецензента. На усі критичні зауваження рецензента дипломант повинен надати вичерпну відповідь (у цьому й полягає зміст захисту – відстоювання своєї позиції, правоти тощо).

Комісія по завершенню усіх захистів поточного дня на закритому засіданні шляхом відкритого голосування більшістю голосів виносить рішення про оцінку кожної роботи («відмінно», «добре», «задовільно», «незадовільно»). Кінцева оцінка роботи визначається з урахуванням якості написання й оформлення дипломної роботи, рекомендованої оцінки рецензента та з врахуванням виступу студента під час процедури захисту й його відповідей на запитання та критичні зауваження.

У присутності студентів у день захисту Голова комісії зачитує оцінки дипломних робіт. Рішення ЕК оформляються протоколом.

Позитивна оцінка роботи перегляду не підлягає. ЕК, як виняток, може рекомендувати дипломанту усунути несуттєві зауваження та помилки з повторним

захистом у період роботи комісії. Кращі дипломні роботи можуть рекомендуватися Комісією для опублікування.

Студент, який отримав за виконання дипломної роботи незадовільну оцінку допускається до захисту після повторного виконання (виправлення) роботи у наступному навчальному році.

Назву теми дослідження та оцінку, яку студент отримав за захист дипломної роботи, заносять до залікової книжки студента та в додаток до диплома. Зареєстровані та захищені дипломні роботи разом із відгуками наукових керівників та рецензіями передаються до архіву кафедри спеціалізації, де вони зберігаються протягом наступних 5 років а потім передаються до архіву університету. Студентам дипломні роботи на руки не видаються.

За умови успішного проходження атестації випускнику видається документ державного зразка про присудження йому освітнього ступеня бакалавра із присвоєнням освітньої кваліфікації: бакалавр культурології .

Результати захисту дипломних робіт обговорюються на засіданні кафедри спеціалізації та на засіданні Вченої ради факультету.

7. ДОДАТКИ

Додаток А. Зразок оформлення заяви на дипломну роботу

Зав. кафедри археології, етнології
та культурології доц. Керецман Н.П.
студента (ки) _____ курсу
спеціальності 034 Культурологія
_____ форми навчання

_____ прізвище та ініціали студента (ки)

Контактний телефон: _____

З А Я В А

Прошу закріпити за мною тему курсової (кваліфікаційної) роботи:

« _____

_____».

« _____ » _____ 20 _____ р.

Підпис студента (ки): _____

Науковий керівник: _____

Додаток Б. Зразок оформлення титульної сторінки курсової роботи

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД
«УЖГОРОДСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
Кафедра археології, етнології та культурології

Реєстраційний номер: _____

Дата реєстрації: _____

Курсова робота на тему:
**СТАНОВЛЕННЯ УКРАЇНСЬКОГО КІНЕМАТОГРАФА
(90-ті рр. ХІХ – 30-ті рр. ХХ століття)»**

Студента І курсу
денної форми навчання
Спеціальність: 034 Культурологія
Іваненка Івана Івановича
Науковий керівник: **Петренко П.П.**

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка у системі ECTS _____

Члени комісії:

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

(підпис) (прізвище та ініціали)

Ужгород – 2023

Додаток В. Зразок оформлення титульної сторінки кваліфікаційної роботи

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ ВИЩИЙ НАВЧАЛЬНИЙ ЗАКЛАД «УЖГОРОДСЬКИЙ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ»
ФАКУЛЬТЕТ ІСТОРІЇ ТА МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН
Кафедра археології, етнології та культурології**

ШЕВЧЕНКО ІРИНА ВАСИЛІВНА

ТЕАТР ТА ТЕАТРАЛЬНЕ МИСТЕЦТВО ДОБИ АНТИЧНОСТІ

034 Культурологія

дипломна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавр

Науковий керівник:

КЕРЕЦМАН Надія Павлівна

к.і.н., доцент

Ужгород – 2023 р.

Зворотній бік титульної сторінки дипломної роботи

Реєстрація _____
(номер)

« ____ » _____ 20 ____ р. _____
(підпис лаборанта кафедри) (прізвище, ініціали)

Дипломна робота допущена до захисту

Завідувач кафедри:

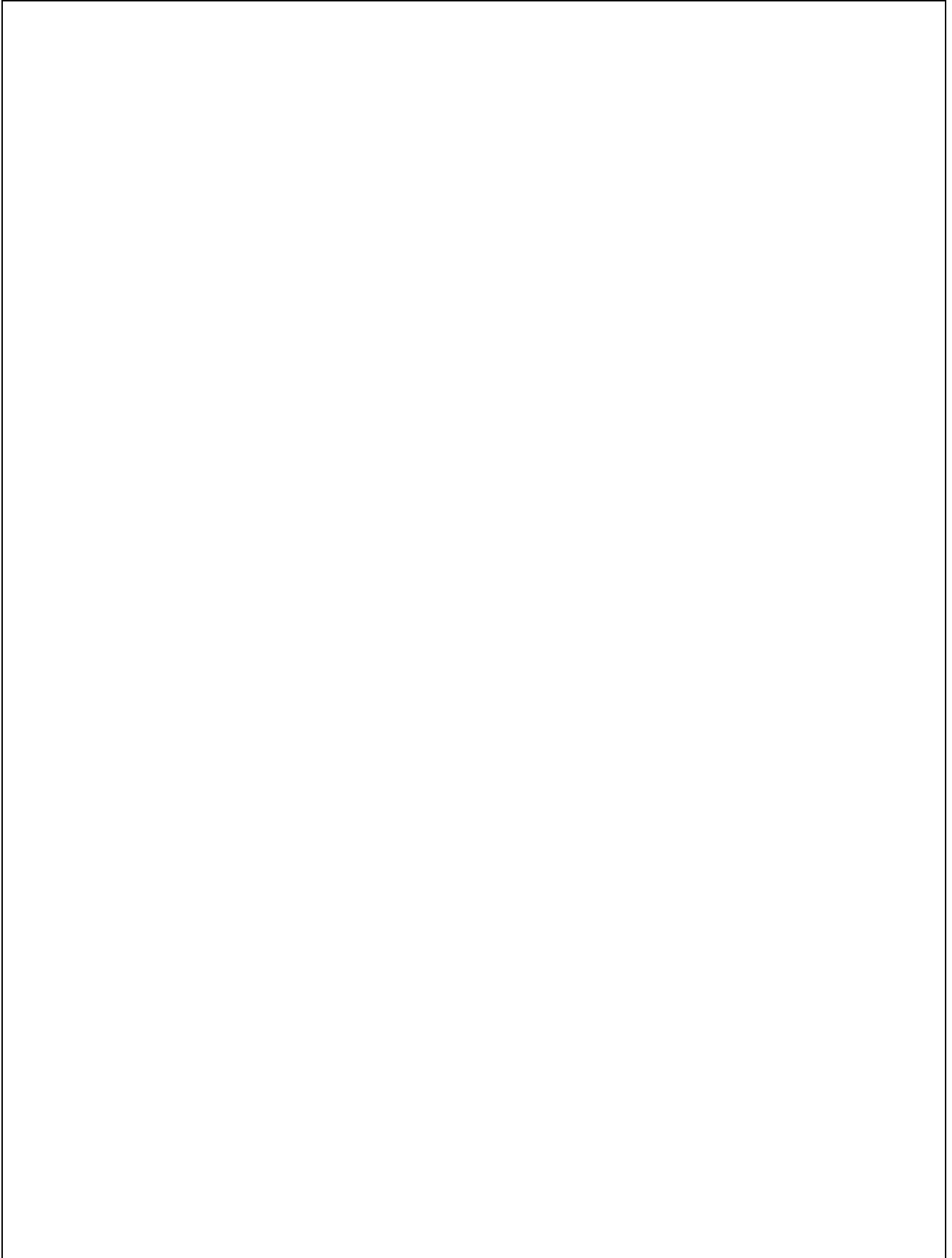
(підпис) (ініціали, прізвище)

(науковий ступінь, вчене звання)

« ____ » _____ 20 ____ р.

Рецензент: _____
(підпис) (прізвище, ініціали)

(науковий ступінь, вчене звання)

Додаток Г. Зразок оформлення сторінки змісту

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Витоки театрального мистецтва	
1.1. Народна творчість	*
1.2. Античні свята та містерії	*
РОЗДІЛ 2. Розвиток театрального мистецтва	
2.1. Давньогрецькі трагедії та комедії	*
2.2. Давньоримські трагедії та комедії.	*
РОЗДІЛ 3. Складові театрального дійства	
3.1. Архітектура театрів	*
3.2. Акторська майстерність, маски, грим	*
3.3. Хоровий та музичний супровід	*
ВИСНОВКИ	*
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	*
ДОДАТКИ	*
АНОТАЦІЯ	*
Додаток Д. Зразок оформлення додатку	

Додаток А.
План Олександрії Єгипетської.
Практичне втілення гіпподамової системи містобудування

(Джерело:

www.google.com.ua/search?q=Александрія+Єгипетська&tbm=isch&source=iu&ictx=1&fir)

Додаток Б.

Музей дизайну меблів і архітектури в м. Вайль-на-Рейні. Фрагмент експозиції
(Джерело: <https://www.vitra.com/en-hu/about-vitra/campus/vitra-design-museum>)

Додаток Е. Зразок оформлення анотації кваліфікаційної роботи

Shevchenko Iryna

Theater and Theatrical art of Antiquity

Annotation

Текст анотації іноземною мовою обсягом 1 – 1,5 сторінок

Key words: ancient theater, tragedy, drama, choir, musical art, actor, mask, pantomime, architecture of ancient theater, Ancient Greece, Ancient Rome

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

1. Академічна чесність як основа сталого розвитку університету / Міжнарод. благод. Фонд «Міжнарод. фонд. дослідж. освіт. Політики»; за заг. ред. Т. В. Фінікова, А. Є. Артюхова. К.: Таксон, 2017. 234 с.
2. Дротенко Л.Г. Філософія наукового пізнання. Навчальний посібник. Київ, 2010. 224 с.
3. ДСТУ 8302:2015. Інформація та документація. Бібліографічне посилання. Загальні положення та правила складання. Київ: ДП «УкрНДНЦ», 2016. 16 с.
4. Єріна А.М., Захожай В.Б., Єрін Д.Л. Методологія наукових досліджень. Київ: Центр навчальної літератури, 2004. 202 с.
5. Карамішева Н.В. Евристика: навчальний посібник. Львів: ПАІС, 2013. 272 с.
6. Крушельницька О.В. Методологія та організація наукових досліджень : Навчальний посібник. Київ : Кондор, 2006. 206 с.
7. Петрушенко В.Л. Філософія і методологія науки. Львів: Видавництво Львівської політехніки, 2016. 184 с.
8. Пилипчук М.І. Основи наукових досліджень : Підручник / М.І. Пилипчук, А.С. Григор'єв, В.В. Шостак. Київ : Знання, 2007. 270 с.
9. Поляков В. Г. Філософія і методологія науки: методичні рекомендації до курсу. Луцьк: ПВД «Твердиня», 2012. 60 с.
10. Máire Messenger Davies, Nick Mosdell. Practical Research Methods for Media and Cultural Studies. Edinburgh: University Press, 2006. 209 p.
11. Research Methods for Cultural Studies. Edited by Michael Pickering. Edinburgh: University Press, 2008. 249 p.